

Leértékelt pártok

Az ideológia térvesztése a magyar politikában, a parlamenti ellenzéki pártok szerepe a 2026-os választáson

„A legerősebb politikai közösség a Tiszsa Párt. Ezt a választást meg fogjuk nyerni, nem kicsit, nagyon: a cél a kétharmad. Aki nem a Tiszára szavaz, az Orbán Viktor hatalomban tartására szavaz. Gondolj a hazádra, szavazz a Tiszára.”

Magyar Péter áprilisban Szegeden mondott szavai emelték a tétet. Nem elég leváltani a kormányt, kétharmados győzelemmel kell lecsapni a Fideszre. Ezzel együtt hadat üzent a már amúgy is a megsemmisülés szélén álló pártoknak, azoknak az ellenzéki formációknak, amelyek néha épphogy átlélik az ötszázalékos küszöböt az elmúlt egy év közvéleménykutatási adataiban, de legtöbbször csak azért szerepelnek a bemutató diákon, hogy megemlékezhezzünk róluk: valamikor még léteztek, valamikor ők voltak a kormányváltást ígérő erő, most meg a jelenlegi választási rendszer szabályai szerint közösen sem érdemes nekifutniuk a választásnak. A jelenleg szócska nem csak ezen a ponton és e mondatban fontos. Még tíz hónap van a választásig, a politikai pedig nem egy harmadikos matekfeladvány, itt nincsen ceteris paribus, pillanatokon belül változhat bármi. Akár még a játékszabályok és a szereplők is: sem a formációk, sem a választási törvény nincs kőbe vésve. Épp ezért érdemes beszélnünk a megmaradt ellenzéki pártok esélyeiről és jövőbeli lehetőségeiről.

Mérföldkövek: a jó ellenzéki szavazó és a politikai túlélés logikája

Magyar Péter felszólította az ellenzéki szavazókat: ha kormányváltást akarnak, nincs más út, csak ő. Aki mást támogat, az szerinte nem is ellenzéki, hanem Orbán Viktor pártján áll. Ez a gondolatmenet nem új, a 2010 utáni ellenzéki logika egyik legrégebbi toposza tért vissza. A Fidesz választási rendszerében hamar nyilvánvalóvá vált: külön-külön az ellenzéki pártok – legyenek baloldaliak, liberálisok vagy bármi más – nem képesek legyőzni a kormányoldalt. Innen ered az „összefogás vagy bukás” narratívája. Vagy együtt, vagy egy nagy, nincs más út.

Ennek következtében 2014-ben választási szövetségben indult az MSZP, az Együtt, a PM, a liberálisok és a DK. És már ekkor megjelentek azok a figyelmeztető ellenzéki hangok, melyek azt mondták, Orbán Viktor leváltása azon múlik, hogy jó helyre húzzuk az X-et, nem szabad különködni. A választási eredmény lehangoló volt, ám ha az eredményeket szemügyre vesszük, világossá válik, hogy széles körű ellenzéki összefogással – amelyben a Jobbik is megjelenik potenciális partnerként – nemcsak a bal, a liberális és a zöld címkékkal rendelkező pártok szavazószámainak összeadásával, a Fidesz–KDNP legyőzhető. Legalábbis

elméletben. Megszületett tehát először a gondolat, hogy az ideológiai-
lag távol álló pártok bevonásával, de
ugyanazzal a céllal politizáló szövet-
séget kell alkotni: le kell váltani Or-
bán Viktort. Ezzel egy időben a csa-
lódottság kitermelte azt a narratívát
is, amelyben az összefogás valójában
gátja a váltásnak, sőt a kétharma-
dos győzelem felelőse is valamiképp.
A nyilvánvaló ellentétet a két gon-
dolkodásmód és következtetés kö-
zött épp az az érvelés különböztette
meg, hogy lehet-e teljes mértékben
szembemenni az ideológiával, össze
szabad-e fogni olyan párttal, amely
távol áll a bal és a liberális érték-
rendtől, és jobboldali kihívója a jobb-
oldali kormánypártoknak.

Az *ellenzéki szavazó*ban azonban
négy évvel később már egyre erő-
sebb volt az igény: mindegy, hogy
hogyan, le kell váltani a rendszert,
és ha ennek az az ára, hogy minden-
ki összefog, akkor fogjanak össze.
Ezt olvasta ki legalábbis a közvéle-
mény Márki-Zay Péter felemelkedé-
séből, aki elsöprő győzelmet aratott
Hódmezővásárhelyen, Lázár János
addig megdönthetetlennek hitt te-
lepülésén. Fontos elem, hogy Márki-
Zay maga is a jobboldalról érkezett,
így ebben az összefogásban megmu-
tatkozott a kompromisszumkészség
az ideológiák áthidalására és egy
középutas politika megszületésére.
A győzelem pillanatában az összes,
akkor rajthoz álló párt és politikus
történelmi sikernek könyvelte el,
és követendő példaként tekintettek
a vásárhelyi összefogásra. A követ-
kező hónapokban azonban elkezdő-
dött az egymásra mutogatás, melyik
párt kivel, hogyan, nem vagy talán
mégis hajlandó összefogni. Ennek a
vége az lett, hogy senki senkivel és

sehogy. Egyes pártok nem akartak
ugyanis megállapodni a Jobbikkal,
amely nemcsak programjában, de a
parlamentari működésében is számos
alkalommal bizonyította, hogy tel-
jesen ellentétes a világnézete (gon-
doljunk csak a gyermekvédelmi tör-
vényre). Ugyanakkor a párt ekkor
már – Simicska Lajos erőforrásai-
nak támogatását élvezve – elindult
a néppártosodás útján, ami lendüle-
tet adott, s a Jobbik magabiztosan
vágott bele egy olyan kampányba,
amelyben a legnagyobb kihívóként
mutatta be magát. Az ideológia mel-
lett megjelentek azok a hangok is,
amelyek szerint nem elég azt vizs-
gálni, hogy kinek mi szerepel a prog-
ramjában, számot kell vetni azzal
is, hogy ki képviseli ezeket. Azokkal
a politikusokkal, akik szerepet ját-
szottak az addig kialakult politikai
struktúrák kiépítésében, valamint
nem tudtak sikeres alternatívát
mutatni a Fidessel szemben, egy
konszolidáltabb politikai helyzetben
– ilyenek volt tekinthető a 2010-
es választás – mindenki igyekezett
távolodni. A politikusok és a pártok
megegyezésképtelenségét civil kez-
deményezések próbálták feloldani –
ekkor született meg a taktikai szava-
zás jelszava, amelynek segítségével
az ellenzéki szavazó elé tárták, hogy
az egyéni jelöltek közül kire érdemes
szavazni, mely körzetben kinek van
a legnagyobb esélye a győzelemre,
függetlenül a pártkötődésétől. S bár
a szavazók a legtöbb esetben való-
ban a legesélyesebb jelöltet válasz-
tották, de a Fidesz–KDNP még így
is egy újabb kétharmados győzelmet
könyvelhetett el magának. A kiáb-
rándultságot azonban gyorsan fel-
lehetett ebben az évben oldani az-
zal az érveléssel, hogy a választási

rendszer egyenlőtlenségei miatt következtetett be a csúfos vereség, és számokban mérve 2014-hez képest is nőtt azon szavazók aránya, akik a rendszer ellenében határozzák meg magukat.

Ebben a helyzetben a pártok gyorsan felismerték: a felelősség, amelyet a szavazók érzékelnek, az ő vállukat terheli, a kabarészerű „nem-összefogás” – az utolsó pillanatig tartó hitegetéssel kiegészülve – nem megfelelő stratégiai irány. Ennek következtében elkezdődhetett az összefogás stratégiájának kialakítása, aminek tűzpróbáját a 2019-es budapesti önkormányzati választás adta. Bár a politikai civakodás ekkor is érzékelhető volt, az eredményeket vizsgálva a választó mégis arra juthatott: ha sikerült Budapest élére ellenzéki politikust állítani és a legtöbb kerületnek ellenzéki polgármestert adni, akkor megvan a biztos formula.

Ez új lendületet adott, újabb eséllyel kecsegtetett: azt, amit Budapesten kipróbáltak, és bevált, csak ki kell terjeszteni országos szinten. Az előválasztás lehetőséget ad arra, hogy a fideszes jelöltekkel szemben csak egyetlen erős jelölt álljon, ne aprózódjanak el az ellenzéki szavazatok. A hatpárti összefogás pedig a listát adta (DK, Jobbik, Momentum, MSZP, LMP és Párbeszéd), azonban már a kampány során töredeztnek látszott, a hat párt képviselőinek motiváltsági szintjében egyenlenségek mutatkoztak, a miniszterelnök-jelölt személyének párton kívülről érkezése – ami egyértelmű üzenet volt a választók részéről: most már újat szeretnénk! – finoman szólva sem nyerte el minden pártvezető tetszését. Az újabb kétharmad magyarázata tehát kettős volt: egy-

részt a pártok felismerték, hogy a szövetség csak akkor erős, ha abból mindenki ki tudja venni a részét, más pártok pedig egyből a miniszterelnök-jelöltet hibáztatták, mint ha ők ott sem lettek volna. A következtetés, amire a legtöbb párt jutott, az volt, hogy mégsem olyan erős a választói akarat, hogy ilyen mértékű ideológiai hidakat tudjon képezni, a kormányváltást pedig úgy lehet elérni, ha egyvalaki kerekedik felül a többi ellenzéki párton. A legnagyobb és lehangosabb képviselője ennek a DK volt, amely még abban az időszakban bejelentette árnyékkormányát, vele a DK-dominancia igényét. Eközben a többi ellenzéki párt még útkeresésben és identitásválságban volt. Ekkor látszódott elérkezni az a pont, hogy a kis pártok elindultak más irányba: már nemcsak a Fideszszel szemben határozták meg hangsúlyosan önmagukat, hanem bemutatták a választóknak azt is, hogy értékrendet is képviselnek. Ez kis lépés volt, és a valódi eredményesség próbáját elsöpörte a politikai történelem változó széljárása – a Jobbik nevét a Jobbik – Konzervatívok, a Párbeszédét pedig Párbeszéd – A Zöldek Pártja megnevezés váltotta fel. A Momentum ugyanebben az időszakban kezdte el politikai világnézetének megkeresését, hiszen az új generációs párt mindeddig inkább a szembenállás alapján határozta meg önmagát. A párt arra tett kísérletet, hogy hidakat, átjárást képezzen a szavazók között a hagyományos törésvonalakkal szemben. Míg a pártok az önmeghatározás, illetve a kiemelkedés-megerősödés kampányait folytatták, az ellenzéki szavazók apátiájában megmutatkozott a kiábrándultság, az elfordulás. Ez új

politikai helyzetet teremtett: vákuumot, amelyben az ellenzéki szavazó képviseletre vágyott, de nem azon pártok képviseletére, amelyek az előző három választáson sikertelennek mutatkoztak, holott majdnem az összes logikus formációban megpróbálták felvenni a versenyt. De csak majdnem: mert ekkor még csak elkezdődött az ellenzéki egypárt kialakításának folyamata.

Két évvel a választás után újabb sarkalatos politikatörténeti ponthoz érkeztünk. A gazdasági válság egyre erősebben mutatkozó jelei és a véletlenül kibukó kegyelmi ügy morális válsága által terhelt politikai közhangulatba berobbant Magyar Péter, belülről, az igazságügyi miniszter volt férjeként. Ő nem volt a Fidesz frontvonalában, így maga építhette saját narratíváját, saját önképét. Ugyanebben az időszakban már világos volt, hogy az elégedetlenséget és az ellenzéki szavazókat egykori pártjaik már nem képesek mozgósítani: a kegyelmi ügyből adódó óriási megmozdulásból a pártok nem tudták kivenni a részüket, ez irányú kísérletük kudarcba fúlt.

Magyar Péter tehát képviselni tudta azokat, akik hiába támogatták addig az ellenzéket, de a rendszer-váltás reménye a sikertelenségükkel odalett, s ennek következtében lelt rá a stratégiai irányra: legyen egy párt, amely összegyűjti az ellenzéki és a kormánnyal elégedetlen szavazatokat, egymaga. E célra új pártot is teremtett. Hogy miért pont Magyar Péterben és a Tisza Pártban találta meg a széles szavazói bázis az új reményt, az egyfelől következik a politikai légkör alakulásából, másfelől az addig sikertelen ellenzéki próbálkozásokból, illetve még egy

dologból: az ellenzék mindeddig azt sulykolta, hogy valahogy le kell váltani Orbán Viktort. A szavazóikban a pártok rögzítették, ahhoz, hogy e cél teljesülhessen, minden mindegy, legyen az ideológiai távolság vagy világnézeti különbség. Mindezt a választási rendszer következményeivel indokolták, miközben, ha valaki közelebbről követte az eseményeket, érezhette, hogy emögött mégis meghúzódtak egyéni érdekek és csatározások. Az ellenzéki pártok tehát egyszerre ábrándították ki saját magukból saját választóikat, és nyitottak teret valami új érkezésére. Minden mindegy. A jó ellenzéki szavazó a Fidesz–KDNP-vel szemben szavaz, Orbán Viktorral szemben szavaz, a rendszer ellen szavaz. Orrbefogva is.

Értékvesztett pártok országa

Az előzőekben nyomon követhettük, hogyan formálódott az ellenzéki „jó szavazó” alakja – azé, akinek pártjai tíz év alatt leginkább egyetlen célt kezdtek hajtani: leváltani az Orbán-kormányt. A szereplők látszólag megőrizték ideológiai jelmezeiket, és kampányról kampányra eljátszották a programadás szertartását, mégis az a benyomásunk, hogy végső soron csak egy irányt jelöltek ki, amely felülírt mindent – morált, értéket, világnézetet. Mindezt a demokrácia nevében tették, de kapaszkodót már keveset kínáltak hozzá; világnézeti iránytű helyett gyakran csak a kormányváltás absztrakt igénye maradt.

Könnyű lenne azt állítani, hogy a pártok értékrendi kiüresedéséért egyértelműen a 2010-et követő Orbán-kormányok tehetők felelőssé, de az ideológiai erodálódás jelei már egy évtizeddel azelőtt megmutat-

koztak. A magyar pártrendszert a rendszerváltás utáni derűlátó és optimista időszakban még pluralizmus jellemezte. Az első szabad választáson hat párt került a parlamentbe, és ezek mindegyike más ideológiát, értékrendet képviselt, ezzel együtt pedig a választói bázisuk is különbözött. Az SZDSZ mint liberális párt a városi értelmiséget szólította meg, az MDF a nemzeti-konzervatív rendszerváltók tömbje volt, az FKGP a kispolgárság és parasztság képviselője volt, a KDNP a keresztény konzervatívokat, az MSZP a szocialista értékrendűeket, a Fidesz ekkor még a fiatal liberálisokat képviselte. A pártok ebben az időszakban saját világértelmezési kereteiket tárták a választók elé, és ebbe illesztették bele politikai cselekvéseiket. Ebben a boldog békeidőszakban a kis pártok szerepe merőben eltért attól, amit az elmúlt években megszokhattunk, valódi politikai jelentőségük volt: nemcsak a mérleg nyelveként szolgálhattak, hanem önálló, világos ideológiai és társadalmi üzenettel rendelkező erők voltak. Persze már akkor megjelentek az identitáskérdések, de inkább csak a koalíciós kényszerhelyzetek miatt. Az SZDSZ hitelességét a '94-es kormánykoalíció kezdte ki, amelyben liberális identitását akarta függetleníteni az MSZP posztkommunista örökségtől, és 1998 után a kigazdapárt sem tudott a Fidesz mellett önálló karaktert mutatni, ezáltal a párt inkább csak szórakoztató elemként jelent meg, majd lassan erodálódott.

A 2000-es évektől a magyar pártrendszer fokozatosan polarizálódott: a politikai mező két főszereplő – az MSZP és a Fidesz – köré rendeződött. Bár a választási rendszer még

erős arányos elemeket is tartalmazott (kétfordulós, vegyes rendszer kompenzációval), nem a szabályok, hanem a politikai gyakorlat toltá a rendszert a kétszereplős verseny felé. A kis pártok vagy besimultak a nagyok mögé – az SZDSZ az MSZP-hez, az FKGP és a KDNP a Fideszhez –, vagy fokozatosan marginalizálódtak, elveszítve karakterüket és választói bázisukat.

Az SZDSZ 2002 után már alig mutatott fel bármiféle markáns liberális programot; inkább az MSZP-hez való viszonyulás pozícióharcaiba bonyolódott. A párt hajdani értékalapú liberalizmusa – amely a rendszerváltás idején még éles ellenpontja volt a konzervatív MDF-nek és a baloldal utódpártjának is – fokozatosan elpárolgott, helyét a túlélésért folytatott technokrata pragmatizmus vette át. Ezzel párhuzamosan a Fidesz felszámolta a jobboldali politikai pluralizmust: bedarálta vagy bekebelezte az MDF, az FKGP és a KDNP maradványait, az utóbbit végül saját politikai meghosszabbításává alakította. Mindez nem független a Fidesz ideológiai fordulataitól. A kilencvenes évek eleji liberális-centrista formációja az évtized második felére jobboldali néppárttá vált. 2004-ben az MSZP, leginkább Gyurcsány Ferencnek köszönhetően, megújította posztkommunista, előregedett stílusát, s levetkőzte baloldali arcélét: a „harmadikutas” Tony Blairtól tanulva az MSZP újradefiniálta a baloldali értékrendet, megpróbált progresszív társadalompolitikai célokat, európai irányultságot és modernizációs víziót kommunikálni, amiben a baloldaliság nem csupán az újraelosztásról, hanem a lehetőségek egyenlőségéről is szólt. A 2006-os politikai

válság (őszödi beszéd, utcai tüntetések) után azonban végképp eldőlt: a pártok versenye nem ideológiák, hanem hatalomtechnikai konstrukciók mentén zajlik. A kis pártok csak akkor kerülhettek felszínre, ha vagy protestpártként határozták meg magukat (pl. a Jobbik és az LMP), vagy technikai szövetségesként (pl. az MDF 2009-ben Bokros Lajossal) újrastrukturálták magukat.

E folyamatban szinte teljesen elolvadt a kis pártok értékbázisa. Az SZDSZ összeomlott 2010-re, a KDNP – már ekkor is – *Fidesz-tartozékként* működött, az MDF a radikális váltás (Bokros-féle neoliberais fordulat) után megszűnt, a Jobbik pedig fokozatosan építette fel radikális jobboldali protestidentitását. Mindeközben megalakult az LMP, amely új alapokra kívánta helyezni a politikát, és erős zöldidentitás építésbe kezdett.

A 2000-es évek eleji hátrányát a Fidesz – a politikai jobboldalra a liberális oldalról frissen érkező pártként még nem tudta megmutatni a jobboldali ideológia friss, újító oldalát, szemben a Gyurcsány Ferenc vezette MSZP-vel – úgy tudta leküzdeni, hogy a gazdasági válsággal terhelt morális válságot meglovagolta, s ezzel lépéselőnyt szerzett. A 2010-es választás előtt nem kellett ideológiai kapaszkodót nyújtania a választók széles közönségének, azoknak, akik ezt igényelték, már rendelkezésre álltak az országos szinten kiépített polgári körök. Nem kellett értelmezési keretek közé szorítania vagy bemutatnia azt, hogy mi következik egy kormányváltás után. Elég volt csak annyit mondani, hogy a regnáló kormány megbukott. A kétharmados választási győzelem után azonban

a kormánypártok belátták, ahhoz, hogy hosszú távon is bebetonozott hatalmat tudjanak kialakítani, nem elég a sajtó megreformálása, a jogi keretek számukra kedvező kiszélesítése, a gazdasági háttérország kiépítése. Ahhoz, hogy demokratikus keretrendszerként tudják definiálni azt, ami ezután következett, meg kellett támogatni erős ideológia kiépítésével. Erős konzervatív-jobboldali világképet adni a választóknak, amelyből végül ideológiai közösséget és széles körben elkötelezett választói magbázist lehet kialakítani.

A Nemzeti Együttműködés Rendszerében csak egy ideológiának van tere

A Nemzeti Együttműködés Rendszerének kialakítása minden szempontból jelzés volt, a kormánypártok leszámolnak a múlttal, és új, saját politikai struktúrát építenek ki. Ennek egyik eleme az ideológiai monopólium kialakítása. Miközben a Fidesz–KDNP-kormány a konzervatív, kereszténydemokrata értékek hangsúlyozásával pozicionálta magát – hagyomány, rend, család, később a nemzet, még később a szuverenitás –, ezzel párhuzamosan célzottan egyszerűsítette, karikírozta és lejáratva az alternatívákat. Nem pártpolitikai és ideológiai vita vette kezdetét, a kommunikációs eszközök széles skáláját bevetve a Fidesz–KDNP a politikai nyelv lecserélését tűzte ki célul, s különféle szavakat emelt a közéletbe, amelyekhez más jelentéstartalmat társított, amivel értékkel is megtöltötte azokat. A „nemzeti” az erkölcsileg helyes, szemben a „baloldalival” és a „liberálissal”, ami eredendően nem lehet nemzeti – az újbeszél alapján –, ha-

nem nemzetellenes, hazaáruló, de minimum: tévedés. Az ellenzék pozíciója eredendően meghatározott a „Gyurcsány-”, a „Brüsszel-”, a „Soros-féle” kormányzati narratívától függően.

A NER nem egyszerűen kizárja az ideológiai sokszínűséget, hanem rendszeridegennek tekinti azt. A 2011-es alaptörvény bevezetésével együtt érkezett a Nemzeti Hitvallás, amely „a kereszténység nemzetmegtartó erejét” és a „történelmi alkotmány vívmányait” emelte új normává – ez volt az első lépés afelé, hogy az állami működés és az ideológiai hűség összefonódjon. A kultúrpolitika ezt gyorsan követte: az MMA-val, a Petőfi Irodalmi Múzeum köré szervezett új kánonépítéssel, a tankönyvpiac központosításával.

Az ideológiai homogenizációt megtervezték. Ezt a kormány kommunikációs stratégiája világosan mutatja: míg saját értékeit „kereszténydemokráciaként” vagy „nemzeti konzervativizmusként” írja le, az ellenzék szótárából kivonja az értelmes fogalmakat. Vagyis, miközben a Fidesz a saját politikáját értékalapúnak állítja be, valójában az ideológia depolitizálásán keresztül szűkíti le a politikai teret. A kritikai közbeszéd ellehetetlenítését a médiarendszer átalakítása, a közéletben elfoglalt „nemzeti oldal” dominanciája és a politikai lojalitásért cserébe osztott források biztosítják. Az, hogy a baloldalt és liberális irányzatokat rendszeresen a „múlt hibájaként” állítják be – lásd az „elmúltnyolc évezés” toposzát –, hozzájárult ahhoz, hogy ezek az irányok ideológiailag kiüresedettek, erkölcstelennek, végső soron legitimitás nélkülinek tűnjenek a közvélemény előtt.

Eközben a hagyományos ideológiai alapú politizálás egyet jelentett azzal, hogy a Fidesz simán átlépett minden saját magára szabott keretrendszerrel, amikor a hatalom megtartása vagy pénzügyi források biztosítása volt a cél. A Fidesz érték-alapúnak álcázott politikája valójában pragmatikus volt, tudta, hogy közösségformáló ereje van, még inkább azt, hogy az ellenfelek morális ellehetetlenítése azokban a választókban okozhat leginkább megütőközést, akik még nincsenek elköteleződve. De ha választani akarnak, nem állhatnak az abszolút gonosz oldalára.

Ebben a politikai térben próbáltak meg az ellenzéki pártok egyenúlyozni, ám ha ideológiájuk, világnézetük került szóba, leginkább defenzívába és magyarázkodásra kényszerültek. A NER politikai szótárára tudtak csak reagálni, ahhoz képest kellett önmagukat meghatározni.

Az MSZP, amely a legutolsó sikeres kihívója volt a Fidesznek, a 2010-es veresége után fokozatosan adta fel identitáspolitikáját. A végzetes vereség több évtizedes agóniába csapott át. A korábbi szociáldemokrata, jóléti állam melletti elköteleződés háttérbe szorult, helyette egy technokrata, pozíciókon alapuló politika vált uralkodóvá. Az MSZP kommunikációja gyakran csak a Fidesz kritikájára épült, önálló vízió és értékpolitikai ajánlat nélkül, az óriáspártból törpévé zsugorodás pedig végül minduntalan koalíciós alkukhelyzetbe hozta a pártot – ekkor már azonban nem ő diktált, csak a még meglévő struktúrái miatt volt megtúrt állapotban. Gyurcsány Ferenc új pártja, a

Demokratikus Koalíció – amelyet az MSZP-ből szakított ki – liberális kommunikációja és szociáldemokrata programja is lassan átcsapott az Orbán elleni identitás, valamint a Gyurcsány Ferenc személye köré épülő politizálásba.

Az LMP ekkor még friss pártként új szint hozott: a kezdetekkor kifejezetten az értékalapú politizálást tűzte ki célul, a zöldpolitikát, a fenntarthatóságot, az átláthatóságot képviselte. Abban a pillanatban azonban, amikor a rendszer logikája, vagyis a Fidesz vs. nem-Fidesz érvényesült, a párt szétesett, így jött létre a Párbeszéd (ekkor még PM).

A Jobbik 2010 után még szélső-jobboldali, etnicista és radikális retorikával működött. Azonban a Fidesz jobbra tolódása, valamint a politikai centrum kiszélesedése miatt fokozatosan „néppártosodott”. Ezzel a stratégiával igyekeztek elhagyni a korábbi szélsőségeket, és nemzeti konzervatív, de vállalható középpárt lenni. Az egyezkedések, és összefogás kapcsán azonban a közbeszédben a Fidesz mindinkább áttolta a baloldalra.

A Momentum, 2017-ben új pártként, kezdetben nem identifikálta magát. Önmeghatározásában talán csak a globális politikában betöltött szerepe volt kézzelfogható, minden másban az addigi rendszer – beleértve az ellenzéki pártokat is – ellenpontjaként kívánt fellépni.

Látható, hogy már az összefogás előtt is csak névlegesen beszélhetünk ideológiai hovatarozásról az ellenzéki pártok tekintetében. A sokszorososan osztódó és újraszabott pártok egyetlen célja és ideológiája a rendszerellenesség volt. Nem azért, mert az ellenzéki szavazók-

nak nem volt igényük erre, hanem azért, mert nem volt hozzá eszköz, tér, intézmény, és infrastruktúra, és végül belátták azt is, hogy a bizonytalan szavazók meggyőzéséhez le kell vetközni azokat a szavakat, amiket a NER kiüresített és morálisan lehetetlenné tett.

Mi következik ebből a kis pártokra nézve?

Ebben a túlélő üzemmódban próbálták az ellenzéki pártok meggyőzni a szavazóikat arról, hogy az esélyesre kell voksolni – néha még arról is, hogy ők maguk a legesélyesebbek. Kihívóként. Eközben nem alakítottak ki saját arculatot, nem tették világossá, miért épp az ő világnézetük jelentene alternatívát. Alkalmazkodtak a NER által kijelölt keretekhez, és közben elfeledkeztek a legfontosabbról: a saját választóikról. Nem mérték fel őket, nem ismerték meg őket, nem törekedtek a megértésükre. Számadatokként kezelték őket, bábukként a fejükben zajló stratégiai játszmákban. Pirosként, kékként, sárgaként. Diplomás fiatalokként, alacsonyabb iskolai végzettségű idősokként. Az egyik irányba érdemes nyitni, a másik felé nem. Nem értették meg, hogyan működik Orbán Viktor kommunikációs politikája. Pedig Orbánnak van világképe – amit persze rendre a saját hatalmi érdekei szerint hajlít –, és ismeri a választóit. Tudja, kiket szólít meg, és ehhez igazítja kommunikációját. Nem foglalkozik azzal, mit mondanak róla mások, az ellenzéki pártok viszont évek óta hozzá igazodnak. Reagálnak. Lemondtak a saját választóikról, és elfogadták, hogy létezik a Fidesz-világ, és van minden, ami azzal szemben áll.

A Tisza Mozgalom világosan felvette azt a szerepet, amelyet az ellenzéki pártok, sorozatos bukásaik miatt, már nem tudnak betölteni: kihívó lett. Magyar Péter politikai stratégiája ma leginkább erről szól. És ehhez már nincs szüksége világos ideológiai elhatárolódásra. Elég, ha néha megemlít néhány program-elemet – amit később, ígérete szerint, majd kidolgoznak. Nem kell nyíltan szembefordulnia Orbánnal vagy a Fidesszel világnézeti alapon. Elég, ha rámutat: a rendszer nem működik. Nem programokat kínál, nem ideológiai alternatívát, hanem egy új arcot, aki nem égett bele az összefogásokba, nem volt ott a kudarcoknál, és nem kér bocsánatot azért, mert be akar jutni. Reményt kínál: egyszer ennek vége lehet. És ha egyszer vége lesz, akkor talán újrakezdhetjük a beszélgetést a plurális demokráciáról.

Magyar Péter és a Tisza szerepe tehát világos. De hol van ebben az egyenletben a többi ellenzéki párt? Lehet-e szerepük? Ha a jövőben ismét valódi többpárti parlamenti demokráciát akarunk, akkor szükség van többféle véleményre. Magyar Péter kötődése jelenleg inkább a jobboldali világnézethez köthető. Bár élvezzi a balliberális szavazók bizalmát is, valódi ideológiai elköteleződésről – már csak az ideológiai semlegessége miatt – aligha beszélhetünk. Az olvasó most talán joggal érzi: ideológiai választék jelenleg gyakorlatilag nincs. Ez pedig lehetőség a kis pártoknak. A pártoknak, amelyek túl akarnak élni 2026-ban.

A kiüresített politikai tér létrehozásában ők is részt vettek. Ma a saját választóik közül is sokan egy ideológiailag távolabb álló jelöltet

támogatnak. 2026-ban többségük vélhetően Magyar Péterre szavaz majd. Hogy utána is kitartanak-e mellette, nem tudni. De már most is vannak olyan választók, akik a Tisza Pártban sem találják meg a képviselőtüket. A kisebb pártok számára az ő megszólításuk lehet az egyetlen út a túléléshez. Ez azt jelenti, hogy világossá kell tenniük: ők is részt akarnak venni a rendszer leváltásában. Ha nem is kormányzó pártként, akkor egy kisebb frakcióval, koalíciós kényszerhelyzetet teremtve. Kérdés persze, mennyire maradt épkezláb szervezetük a Tisza elszívó hatása után. Az ellenzéki aktivistabázis nagy része már a Tiszával van. Hogy a kis pártok mire képesek listaállításban, egyelőre nyitott kérdés.

De hogyan lehet megszólítani azokat a szavazókat, akik még elérhetőek? Először is: ki kell keveredni a saját maguknak állított csapdából. A „le kell váltani Orbánt” üzenete ma már nem elég – hiszen ezt ma Magyar Péter képviseli helyettük. Így ironikus módon épp az adhat még esélyt a parlamenti bejutásra, ha világossá teszik: van mondanivalójuk ezen túl is. A kormányváltás nem a cél, hanem egy mérföldkő. És ha már nem is tűnik lehetetlennek, itt az ideje beszélni arról is, mi lesz utána. A Magyar Pétert ért kritikákra reagálni kell – és alternatívát kell nyújtani velük szemben. Hangsúlyozni lehet, hogy a régi pártokban még megvan szakmai tudás, a kormányzati tapasztalat, a humán erőforrás. Világossá kell tenni értékrendi kérdésekben is a saját pozíciójukat – és végre nemcsak „kellékként” kell tekinteni a programokra, hanem politikai

termékként, amely világos választ ad arra, miben különböznek a jobboldali politikától. Ezek lehetnek a kis pártok túlélési lehetőségei – és az első lépései egy valódi plurális, ideológiai vitákon alapuló pártrendszer visszaépítésének.

Ehhez képest mit látunk? Először a Momentum villantott meg valamit, amikor fellépett a Pride-ot érintő gyülekezési jog korlátozásával szemben. Klasszikus balliberális ügy – elvárható lett volna, hogy minden párt kiálljon. Magyar Péter nem tette, így megnyílt a lehetőség a többi párt előtt. A Momentum és Hadházy viszont akcióba lendült: parlamenti performansz, hídfoglalás, utcai jelenlét. Ez lehetett volna a pillanat, amikor a Momentum újrapozicionálja magát – nemcsak a Fidesszel, de a Tisza Párttal szemben is. Nem sikerült. A párt előbb Bedő Dávidon keresztül jelezte: lehet, hogy be sem jutnak, majd Orosz Anna lemondott, Fekete-Győr András pedig azt kérte: ne is induljanak, ne akadályozzák Magyar Pétert. Egy évvel a választás előtt a Momentum kihátrált. Egy gesztusból próbált jövőt építeni – túl korán. 2026-ra senki nem fog emlékezni a nagyvonalúságukra.

Marad-e bázisuk? Nehéz kérdés. Az egyetlen politikai értékük az lehetett volna, ha visszahozzák az ideológiát a kiüresedett térbe. De ezt a lehetőséget elengedték. A Magyar Kétfarkú Kutya Párt viszont kezdi komolyan venni magát: bejelentették, hogy nem indulnak minden körzetben – teret hagyva

a koordinációnak. S mivel a Tisza hallani sem akar róluk, a kutyapárt azokhoz szólhat, akik nem kérnek sem Magyar Péterből, sem a régi ellenzékéből.

És a többiek? Az MSZP már februárban bejelentette, hogy önállóan indul, de nyitva hagyta az együttműködés lehetőségét. Támogatottsága minimális, de a még meglévő infrastruktúrája miatt lehet értéke egy választási szövetségben. A Párbeszéd valószínűleg nem indul külön – már ők is kimondták, nem látják értelmét. Az LMP-ről kár beszélni: politikailag marginális. Egyedül a DK kampányol úgy, mintha lenne mondanivalója. Gyurcsány Ferenc háttérbe lépése után Dobrev Klára újrapozicionálja a pártot: hangsúly a baloldali értékeken, saját arcél kialakításán és azon az üzeneten, hogy nem lehet, hogy csak jobboldali pártok legyenek a parlamentben. Jelenleg 6-7 százalékon állnak – nem sok, de egy működő bázis több, mint egy visszavont gesztus. A Jobbik gyakorlatilag nem létezik.

A politikai tér átrendeződött. A választók nem ideológiai alapon döntenek, hanem reményt keresnek – és ezt most Magyar Péter testesíti meg. De a tér nem üres: csak kiüresítették. A kérdés az, hogy a pártok képesek-e újra megtölteni – valódi tartalommal, világnézettel, vízióval. Ha nem, akkor a Tisza nem alternatívává, hanem kizárólagossá válik. És akkor nem többpárti demokrácia jön – csak egy új dominancia. Más színekben.